

Інституціональний базис ТКС та його значення для розвитку економіки тісно пов'язані з Європейською рамковою Конвенцією про транскордонне співробітництво між територіальними адміністративними одиницями і місцевими органами влади, яке визначається як «спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей» [6]. Закон України «Про транскордонне співробітництво» визначає ТКС як «спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством» [5]. В моделі ТКС польського професора Р.Федана акцентується увага на якості елементів інфраструктури, зокрема транспортної, а також на тому, що аналіз транспортної мережі, є підґрунтям окреслення розмірів економічної та туристичної співпраці та її впливу на зовнішнє середовище [8, с. 36, 44]. Проф. Н. Мікула покладає в основу ТКС процес налагодження зв'язків та договірних відносин у прикордонних регіонах для пошуку і прийняття рішень для спільних та ідентичних проблем, тобто два суміжні прикордонні регіони співпрацюють у процесі розробки планів, виборі пріоритетів розвитку не окремо, а спільно з узгодженням планів розвитку за окремими заходами [3, с. 16]. Загалом ТКС стосується всіх сфер життєдіяльності населення прикордонних регіонів України, де спостерігається тенденція до переважаючого розвитку сектору послуг, що визначає ключове місце у співробітництві туризму і рекреації як найбільш перспективного напрямку розвитку ТКС [7, с. 237].

Зважаючи на дефініції ТКС, трактування його суті науковцями і практиками, а також враховуючи специфіку транскордонних зв'язків у туризмі, можна визначити поняття ТКС в галузі туризму як становлення взаємовідносин між суб'єктами туристичної діяльності, територіальними громадами, місцевими органами виконавчої влади, громадськими організаціями з відповідними інститутами інших держав та міжнародними організаціями щодо реалізації спільних рішень у галузі туризму [1].

Доцільність конвергенції ТКС в туризмі є вкрай важливою для об'єднання в єврорегіон. Адже тут річ йде вже не про одну державу, а про територію обох зацікавлених сторін, чим більш конверговані будуть прикордонні території, тим більший синергетичний ефект можна отримати при створенні єврорегіонів [4].

Особливістю транскордонного туристичного ринку є більша кількість суб'єктів ринку, ніж на національному туристичному ринку, зокрема: туристичні підприємства суміжних регіонів двох сусідніх країн, туристи та орган транскордонного співробітництва. Крім того, важливим компо-

нентом транскордонного туристичного ринку є пропозиція спільного туристичного продукту, який об'єднував би зусилля двох сторін у просування цього продукту не лише на транскордонному ринку, але й на європейському та світовому туристичних ринках. Міжрегіональні агломерації, що є формою ТКС, функціонують на основі принципу несуперечливості розвитку одного населеного пункту для розвитку інших населених пунктів чи регіону загалом. Такі агломерації є особливо ефективними для узгодження інтересів промислових регіонів і туристичних зон.

Транскордонні туристичні кластери є слабо розвиненими в Україні і визначаються переважно внутрішньо регіональним спрямуванням. Розвиток транскордонних туристичних кластерів дозволяє отримати низку переваг, зокрема об'єднати зусилля суб'єктів туристичної діяльності прикордонних територій, зменшити витрати на виробництво та просування туристичного продукту, полегшити доступ до інформації виробників і споживачів туристичних послуг. Основною метою такою таких кластерів є забезпечення зростання конкурентоспроможності туристичного продукту, який формується зусиллями всіх учасників.

Стратегії ТКС і міжрегіонального розвитку є важливим елементом у поглибленні співпраці на базі туризму. Прикладом може бути підписана Стратегія транскордонного співробітництва між містами Люблін, Львів, Івано–Франківськ і Луцьк, в якій туризм визнано однією з десяти пріоритетних галузей для співробітництва [2]. Двосторонні угоди, затверджені на загальнодержавному рівні (міжурядові угоди про міжрегіональне співробітництво, в яких закладені правові засади розвитку двостороннього співробітництва між регіонами країн), угоди, статuti та протоколи між органами місцевої державної влади, що мають конкретне спрямування та напрямком співпраці яких передбачається співпраця в туристичній галузі є важливим елементом нарощення туристичного потенціалу. Зазначені форми ТКС дозволяють залучати значні фінансові ресурси сторін та міжнародних організацій у розвиток туристичної галузі прикордонних територій.

Таким чином, можливості ТКС є дуже широкими, проте в Україні його форми використовуються вкрай неефективно. Чинниками, що стримують розвиток транскордонного співробітництва в галузі туризму є: розбіжності у компетенціях регіональних органів влади; недостатній рівень самостійності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування України у прийнятті рішень щодо здійснення спільних із суб'єктами транскордонного співробітництва інших держав заходів; неврегульованість національним законодавством питань створення та діяльності органів транскордонного співробітництва в галузі туризму; відсутність комплексного підходу до організації транскордонного співробітництва в туристичній сфері, недостатність кваліфікованих кадрів, здатних забезпечити підготовку проектів транскордонного співробітництва та співпрацювати з представниками територіальних громад інших держав; повільні темпи розбудови прикордонної інфраструктури і спрощення процедури митного контролю, що перешкоджає здійсненню швидкого переміщення людей. Отже, незважаючи на певні успіхи ТКС у сфері туризму сьогодні виникає гостра потреба у вдосконаленні інституціонального забезпечення взаємних туристичних обмінів, зняття візових бар'єрів, створення сприятливого інвестиційного клімату, розробки системи пільгового кредитування в сфері туризму, раціонального використання, охорони та збереження туристично–рекреаційних ресурсів та розвиток загальної і туристичної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Біль, М. Транскордонне співробітництво регіонів України в галузі туризму: сучасний стан та напрями розвитку / М. Біль // Науковий вісник. – 2008. – Вип. 2 «Демократичне врядування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2008_2/fail/Bil.pdf
2. Луцьк від Стратегії транскордонного співробітництва очікує особливого прогресу у розвитку транспортної інфраструктури та туристичної галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.Zik.com.ua/index.php?news_id=114026
3. Мікула, Н.А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія / Н.А. Мікула. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
4. Петрова, Н.Б. Роль нерівномірності розвитку туристських регіонів України в транскордонному співробітництві / Н.Б. Петрова // Економічні науки. Серія «Економічна теорія та економічна історія». Збірник наукових праць. ЛНТУ. – Випуск 7 (28). – Ч. 2.–Луцьк, 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_etei/2010_7_2/17.pdf
5. Про транскордонне співробітництво: [закон України від 24 червня 2004 р. N1861–IV] // Офіційна інтернет–сторінка Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

6. Рамочная Европейская Конвенция о трансграничном сотрудничестве между территориальными административными единицами или местными органами власти [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.umn.edu/humanrts/euro/Rets106.htm>.

7. Сучасна регіональна політика і транскордонне співробітництво / Під наук. ред. В.І. Пили. – Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2006. – 412 с.

8. Федан, Р. Регіональні фактори активізації транскордонної співпраці Польщі та України: Монографія / Р. Федан. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – 336с.